
De veiligheidskundige als filosoof-logicus

Normen en waarden voor de veiligheidskundige

21 maart 2013

Jan Dillen

Wat?

- Onderzoeksvraag: naar de diversiteit aan taken van de veiligheidskundige
- Aan de hand van metaforen; de VK als:
  - Onderzoeker
  - Ingenieur
  - Ethicus
  - Jurist
  - Logicus
  - Psycholoog

Wat verder?

- VK als:
  - Jurist
  - Conflictbeheerder
  - Projectmanager
  - Docent
  - Professional
  - Zorgkundige
  - Ambachtsman
  - Scepticus
- Boek bij Kluwer (2013): 'Normen en Waarden van een preventieadviseur'

YOUR REPUTATION IS MINE.

Wat verder? - Namedropping

- Andere benaderingen dan de Aristotelische drietand (logos, ethos, pathos)
  - Perspectivisme (anti-fundamentalisme) van Nietzsche, Wittgenstein en Foucault: machtsdenken
  - Communitarisme van McIntyre: de veiligheidskundige werkt binnen bestaande praktijken
  - Pragmatisme van Dewey, James en Rorty: 'What works in a situation' (contextafhankelijk of contingent)
- Eigen opvatting: geen 1 juiste weg (verschillende trails)

Onderbouwing/inleiding

- Taken VK kunnen worden vergeleken met andere beroepsgroepen en de hierbij horende competenties
  - Diversiteit aan taken
  - Diversiteit aan competenties
- Cfr. Aristoteles: drie manieren om iemand te motiveren (om veilig te werken)
  - Logos: logische redenering
  - Ethos: autoriteit, iemands ethiek of karakter
  - Pathos: emoties

5 beroepsgroepen als ‘metaforen’

- Beschrijven van gemeenschappelijkheden tussen VK en de ‘andere’ beroepsgroepen
- Verschillen tussen de metaforen binnen de 3 categoriën logos, ethos en pathos
- Verschillende metaforen geven de verscheidenheid van taken en competenties
- Volgens Aristotelische drietand:
  - Een evenwicht tussen de 3 overtuigingsgronden als ‘ideaal’
  - Heeft de VK nood aan een combinatie van competenties

	Logos	Pathos	Ethos
De onderzoeker	Primair belang	Van minder belang	Van minder belang
De ingenieur	Primair belang	Minder	Minder
De ethicus	Secundair belang (onderbouwen oordeel)	Minder	Primair belang
De logicus	Primair belang (opbouwen argumentatie)	Secundair (overtuigen en argumenteren)	Minder
De psycholoog	Secundair (overtuigen cliënt)	Primair (omgaan emoties en conflicten)	Minder

Naar een 'ideale' toestand voor de VK

- Ideaal: 3 elementen in evenwicht bij taakuitoefening VK
- Metaforen leggen (tabel) nadruk op de 'logos' en 'pathos'
- Enkel bij ethicus krijgt 'ethos' een primair belang
- Een evolutie in competenties van VK naar meer ethos
  - Wordt volgens evenwichtsdenken van Aristotelisch drieland aanbevolen
  - De opleiding VK: meer ethos
- Aanbevelingen tot verder onderzoek worden geformuleerd

De VK als onderzoeker

- Wetenschappelijke onderbouwing van de opleiding VK
- Wetenschappelijke houding van de VK terug te vinden in zijn taken, o.a.:
  - Maken rapporten
  - Opzoeken: systematisch opzoeken op basis van probleemstelling
  - Onderzoeksmethodiek
- Niet in de val trappen: ‘onderzoek als lapmiddel’, ‘bevestigen eigen gelijk’, ‘uitstellen’

De VK als ingenieur

- Professionele beroepen:
  - Gespecialiseerde kennis
  - Beroepsgroep (ingenieursvereniging of NVVK)
  - Beoordeling beroepsuitoefening door andere collega's
- Gelijkaardige manier van werken:
  - Kennis van ontwerpconcepten (hoe ontwerpen cfr. hoe een RIAEM uitvoeren), ontwerpcriteria en specificaties
  - Kwantitatieve gegevens: rekenmodellen, RIAEM
  - 'Praktijk' belangrijker dan de 'theorie', 'trial and error', ervaring, leren door te doen

De VK als ethicus

- Maken van lastige keuzes, hoe te handelen, gebaseerd op (morele) criteria
- Oordelen op beroepsrisico's superveniëren op fysische werkelijkheid
  - Deugdenethiek
  - Deontologie
  - Gevolgenethiek
- VK: oordelen op basis vd 4 stappen RIAEM, gelijkaardig aan de 4 stappen van het morele oordeel:
  - Analyseren feiten
  - Onderzoek normen en waarden;
  - Moreel oordeel.
  - Reflecteren op het oordeel.
- VK en ethicus: morele competenties

De VK als jurist

- Geven van adviezen
- Administratieve taken
- Specialismen
- Autonomie: zelfstandigheid geeft verantwoordelijkheid
  - Op de hoogte blijven
  - Onthouden van advies indien niet de nodige competenties
- Specifieke relatie met cliënt/werknemers: rolverdeling
- Beroepsorganisaties

De VK als logicus

- Weinig kritische gesteldheid bij VK, drogreden
  - Kritische houding tegen veiligheidsaspecten = tegen veiligheid, ‘op de man spelen’
  - Oorzakelijkheid: aanstelling VK geeft minder ongevallen
  - ‘Het komt van Europa’, dus is het ok (autoriteitsargument; het staat zo in de wetgeving of VCA of ...)
  - Ad charta: het staat zo in de instructies
  - Case studies: hasty generalizations
  - Hellend vlak: enkel gekeken naar de overtreffende variant
- Kennis van de logica is nodig voor de VK

De VK als psycholoog

- ‘Gedrag’ is belangrijk voor VK en voor psycholoog
- ‘beheersen van gedrag’ geeft negatieve connotaties
- Veiligheidsgedragsprogramma’s:
  - Behaviorisme = verouderd
  - Effecten van dergelijke programma’s?
- Verschillende (wetenschappelijke) psychologische disciplines
  - Sociale psychologie: beïnvloeding gedrag door groep of leiding, stress, enz.
  - Arbeidspsychologie: selectie, functiebeschrijvingen, vorming, motivatie, enz.

Conclusie

- De taken van de VK werden vergeleken met andere beroepen
- Die rollen werden gebruikt als 'raamwerk' of 'kader' om de taken van de VK anders te bekijken
- Conclusie 1: de taken van de VK zijn zeer divers, de VK moet beschikken over vele competenties
- 'Gulden midden' van A.: de 3 el logos, pathos en ehtos in evenwicht
- Conclusie 2: vele metaforen leggen minder de nadruk op 'ethos'
- Hypothese (verder onderzoek): in de toekomst zal het belang van de 'ethos' toenemen, ook in opleiding
- Verder onderzoek: wanneer zijn welke rollen meer/minder effectief?
- Paper beperkt tot inventaristatie van de verschillende rollen

Vragen ?

YOUR REPUTATION IS MINE.

Safety, quality & environmental services

YOUR REPUTATION IS MINE.